

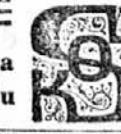
SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Mesečni prilog „Sokolska prosveta“

Ljubljana,
6 januara 1933

Izlazi svakog petka • Godišnja preplata 50 Din • Uredništvo i uprava nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica 6, telefon broj 2177 • Račun poštanske štedionice broj 12.943 • Oglaši po ceniku • Rukopisi se ne vraćaju

God. IV
Broj 2

Kormilo u sokolske ruke!

Učni godišnjih skupština naših jedinica

Stupili smo u novu kalendarsku godinu, u kojoj nas čeka i novi, daljnji rad. S novim godišnjim razdobljem pozvaju se obično i nove, bolje i lepše nade, i stoga baš u početku ovog novog vremenskog perioda i mi Sokoli moramo da očertamo sebi jedan program rada, tačan i stvaran, kao i smernice, po kojima će se kretati i rukovoditi taj naš rad, da bi na taj način njegovo faktočno izvršenje, odnosno garancija da će se taj rad zaista i provesti, da bi taj fakat dakle mogao uistinu da opravda sve naše nade, koje sada na početku nove godine polažemo u našu skoriju budućnost.

A kakav bi to trebao da bude taj program, i koje su to smernice, prema kojima bi on imao da se provodi? Na ovo pitanje daje nam jasan, tačan i jezgrovit odgovor novogodišnja poslanica našega Saveza, koja je svojinu sadržajem toliko značajna, da ona mora da nade najsnaznijeg odjekta u svim pravim sokolskim srcima, te da mobilizuje sve naše fizičke i duševne sile, kako bi "njeno mrtvo slovo postalo živo sokolsko delo. Ova novogodišnja poslanica ne sme u našem sokolskom bratstvu da ostane samo kao glas vapijućega, ili samo objekat formalnog odobravanja, već ona mora da prostruji celokupnim našim sokolskim organizmom kao živa i sveža krv, koja u svim celijama ima da probudi novi sokolski život, da ga pridigne tamo gde se pokazaše znakovi učmalosti i da ga još jače osnaži i okrepi, gde bi on po svim mogućnostima i uslovima morao upravo da buja.

Preozbiljno vreme, koje proživljujemo, stavilo je i sokolsko bratstvo u vatru iskušenja — ističe na prvom mestu savezna poslanica. I zaista, mi ne smemo da se oglušimo o ovaj ozbiljni memento, već treba da s najdubljim socijalnim osećajem prema svojim najbližnjima, braći i sestrama, da pomognemo gde god to treba do najviše mogućnosti. To je i postulat našeg sokolskog bratstva, koje se nikako ne očituje samo u lepim i kćernim rečima. Sokolstvo treba da teži za poboljšanjem socijalnog uređenja, i baš u prvom redu svojih pripadnika, i da živim primerom na delu razvija zastavu socijalne pravičnosti. Iako Sokolstvo nije nikakova humanitarna ustanova ili faktor, čiji je delokrug socijalno staranje i pomaganje bednih, ono ipak po svojim načelima ne može i ne sme da iščupa iz svog srca osećaj humaniteta, koji proizlazi iz samog načela i osećaja sokolskog bratstva. Svima stoga, kojima je moguće, sokolska je dužnost da baš u ovo današnje teško doba, kada privredna depresija nemilice pogoda baš najšire, neimajuće slojeve, dakle gro našega pripadništva, da prema toj svojoj sokolskoj braći budu uvek otvoreni i pristupačna sreća i da im pomognu do kruha. To su zadaci naše sokolske socijalne skrbi. — Oni su tako ociti i ne treba ih tumaćiti; preostaje još samo delo. A ovakova dela, kad je u pitanju održanje golog života, (nisu to nikakova materijalistička shvatanja) samo učvršćuju i produbljuju sokolsko bratstvo — ona mu daju sadržaj.

Pored ovog toliko važnog zadatka našem Sokolstvu baš u današnje kritično doba namiće se da budno paži i na moralni život u svom narodu. Samo uporednim negovanjem moralnog i fizičkog zdravlja Sokolstvo, po nauči svog velikog osnivača, jedino može da udara čvrste i zdrave temelje svojoj narodnoj zajednici. Da to uz mogne, Sokolstvo samo treba da rigozno pazi na moralni prestiž u svojim vlastitim redovima, i da se, kad je to u pitanju, ofrese svim sentimentalnostima i predrasuda te da postupa strogo po svojim temeljnim načelima etike i morale. Pročišćeno tako samo u sebi moći će sa svim pravom i autoritetom da čisti korov ma gde on nica u našem narodnom životu. Za sve ono što je neizlečivo i nesposobno te što unaša u naš sokolski i nacionalni život gnjiloču i trulost treba svojim vlastitim moralnim, sokolskim životom podignuti jugoslovenski. Tajget, na komu će sve zlo uginuti i istrunuti. Jugoslo-

vensko Sokolstvo neka bude vatra, u kojoj se prekaljuje duša i čisti telo naše nacije. Tako će ono uistinu postati usredotočenje moralnog i fizičkog zdravlja svega naroda i a svega Slovenskog.

Poslanica nam nadalje govori o načelu sokolske jednakosti, koje se toliko naglašuje, ali, reči, nikako provodi a i vrlo krivo počesto shvata. Načelo sokolske jednakosti briše socijalne, klasne i društvene razlike i ruši podvojenosti i pregrade. Ono međutim nikako ne sme da se shvati, da strpava ljudi u jedan bezbojni kalup, u kojemu se izjednačuju i uravnjavaju ili čak i gube individualne psihičke i moralne osobine, koje i prema načinom zakonu i pravom socijalnom shvatanju — razlikuju čoveka od čoveka. Načelo sokolske jednakosti nije jedno općenito nivelnisanje, jer to i ne može da bude. Ni dva lista nema jednakost, kako kaže Lajbnić.

U pogledu jednakosti osobito nam lepo govori Masarik. »Ne priznajem, veli on, apsolutne jednakosti. Ne, da ne bi htio, ali iskustvo mi kaže, da svi ljudi nisu jednakci po svojoj snazi, po svojoj nadarenosti, po svojoj okolini. Svaka socijalna reforma mora da teži za tim, da postigne ukoliko je više moguće da nejednakost bude snošljiva. Zakon može osnovati samo jednakopravnost, ali nikako pak jednakovrednost. — Ne priznajem traženja privredne jednakopravnosti. Za strogu sam solidarnost, a odbacujem komunizam (kako ga n. pr. slika Marks) i odbacujem spolni i porodični komunizam. — Priznajem da je sadanju nejednakost nepravedna. Danas ljudi umiru od gladi i — od hleba, presitosti. — Ne verujem da se potrebna reforma dà izvesti samo privredno, već se pored toga mora provesti i reforma moralna i nazora.«

Načelo sokolske jednakosti ne oduzima nijednom pojedincu njegove odlike i osobine, vrednote i vrline, već stavlja u potreban sklad socijalne, klasne i društvene razlike, da bi se postigla uspešnija kooperacija svih tih komponentnih sila za dobro zajednice, koju čine svi ti njeni članovi, i da se potkretnu, kao što je naš sokolski, oduzme svaka boja, koja bi ga mogla prestatiti kao nosioca jednog bilo kapitalističkog, ili kakvog drugog uređenja, u kom ima prvu i poslednju reč izvan stalež, klasa, privilegovan društvo, nekolicima ili pojedincu. Sokolsku jednakost stoga imamo u Sokolu da shvatimo na način, kao što shvaćamo poštivanje i snošljivost verskih osećaja raznih veroispovesti, koje Sokolstvo ne može da ističe niti da koju od njih preferira, ali također niti da te verske osećaje svojih pripadnika bilo ugušuje ili negira. Nadalje, u Sokolstvu ima svaku jednaku pravu i jednaku dužnost, u koliko ovo još ne potenciraju i razne funkcije, koje su sve jednakako svakome pristupačne (uvek samo shvaćene kao dužnost a nipošto kao kakav rang — kako to poneki i misle —), samo ako dotični za to ima, pored ostalih sokolskih vrlina, potrebne sposobnosti i spremne.

U nacionalnom pak pravcu delovanja našega Sokolstva treba uvek ispodavati i isticati njegov credo: ravnu liniju Jugoslavstva i slovenska sokolska orijentacija, kako to ističe i pomenuta poslanica. Danas je to potrebno možda više nego ikada pre. Svegdje i na svakom mestu naše Sokolstvo ima da daje najsnaznijeg obeležja, da je nosioč čiste i nepotvorene jugoslovenske misli i jedinstva kao i bratstva i zajednice svih Slovena. Ono prvo, naročito, u ovo doba, u kome uzima maha izvesna pomenost, i pojmovi u kaprisu, i uvređeni taština i bolesnih sujeta, i kolebitosti i slabici, i beskičmenjaštva i pocepanosti. Protiv svih ovih i sličnih nastranosti, koje više puta idu do absurduma, Sokolstvo treba da se najbolje bori.

Ne mešati se nikako u politiku i držati se visoko nad svakidašnjim sitnim gledanjima i zadievicama, koje izazivaju stranački i lični interes. U javni život samo vlastitim predanim i nesetičnim radom unositi i širiti sokolski duh i načela, od najpodrednjenijeg do najvišeg i najjedgovornijeg mesta i položaja. Sokolska reč treba ne samo da se svugde čuje, već da se i uvažuje. Do nas je samih, da to i bude. A sve ovo

Da se bistri . . .

Sokolsko načelo da se vežbom oplemeni duh, te stvoriti shvatanje za potrebe slabijeg, ne izrabljajući ga, ne teži za okupatornim materijalističkim ciljevima drugih naroda, svećevečno je, jer slabijeg podiže do nivoa jačeg, prosvetljenijega, plemenitijega, bojnjeg.

Takova organizacija, kakova je sokolska, po svojem odgojnou sistemu karakteristična je za mentalitet Slovena i u tome treba tražiti uzrok, što takove organizacije druge rase nemaju. Sve nacije drugih rasa u vežbi, nalaze cilj za postignuće vodstva u svetu, a vodstvo vide samo u tome, da organizacijom sebe ojačaju kako bi podjarmili drugoga i tako niču korporacije kao što je fašistička, hakenkrojzerska i druge.

Analiza psihie toga bila bi jedna veoma velika i opširna studija psihologije naroda, te je u ovako malom opsegu nemoguće dublje zaći u tu temu. Tu bi bilo više odgovora. Moglo bi se tretirati sa socialno političkog, ekonomskog i čisto filozofskog stanovišta. Moglo bi se rešavati obziru na povest kao i etnografske prilike života.

Kumulativno, ostavljajući ta tretiranja donekle po strani, može se tražiti uzrok u tome što su Sloveni, prem pripadnicima velikih plemena za seobe naroda, dolazili u celini neorganizirani, slobodni, pod vodstvom svojih najužih voda pojedinih plemena i tako sačinjavali srazmerno slabije skupine, od onih naroda, koji su u isto vreme dolazili, odnosno posle ih potiskivali. Sticajem tih prilika ostali su neke skupine Slovena opkoljene drugim narodima zavojevačkim, te su tako stvorili svoju posebnu psihičku osobinu pogleda na život, koja je stvorila filozofiju više osećajnu u zastupanju prava pojedinaca kao i naroda, nego li je kruto pravilo prirode, pravo jačega.

Sokolstvo se začelo u zemlji gde nije bilo uslova za revoluciju, te je načelo demokratizma t. j. jednakosti bratstva i složnog idejnog odgoja bilo jedino jamstvo, koje bi moglo neorganizovane redove zbljiti. Taj racionalno organizirani rad mogao je da jednom sm šljem evolucijom dovede braću Čehu, a uz njih i druge Slovene, koji su u sličnim okolnostima živeli, da svesti svoje jakosti.

Kad to uočimo, onda nam mora da bude jasno što je uzrok, da se je Sokolstvo raširilo mahom kod Slovena i to onih, koji su bili upućeni na zajedničku saradnju i prirodno je, da su se u kaosu revolucije svetskoga rata prvi snašli idejni Sokoli.

Fašizam, odnosno radikalne političko-nacionalističke organizacije drugih naroda počele su se stvarati iz razbuktalih strasti posle svetskog rata i to kod njih naroda, koji su od vajkada imali zavojevačku psihu i koje su svoje redove zbijali i zbijaju sami da vladaju nad drugim, bez obzira na saradnju, premda bi i oni imali srodnika (Romana ili Germana).

Ta psihia proizlazi iz toga što preziru saradnju na bazi jednakopravnosti, jer njihov stolećima atavizmom ucepljeni odgoj nije im ulio prijemčevosti za kompromisom, tolerantnošću, pravednošću, koje vrline negiraju hegemoni.

Dakle sokolska organizacija obzirom na novo postale slovenske države, time što je specifično slovensko narodna organizacija, absolutno je državotvorna, a time što skuplja u svoje redove podjednako sve društvene klase, razne religije i plemena, pomaže državi ka homogenizaciji, koja je za svaku od slovenskih država, već kao socijalno ekonomsku zajednicu, neophodnog potrebnu.

Nažalost čuju se primedbe da je Sokolstvo sada, kad smo slobodni, preživele svoj »rezon detra« što apsolutne ne stojti.

što rekosmo treba da dolazi samo iz procijenog idealizma i ljubavi za dobro našega naroda i naše lepe zemlje.

Da manifestujemo ponovno svoju snagu, da obavimo i u ovo teško doba jedan novi revi svojih sokolskih pukova, kao »nejužnackom vremenu u prkos«, te da pokazemo da nismo sustali u svom radu, naše Sokolstvo sprema se na svoj pokrajinski slet meseca jun a u Ljubljani, kojim želi da dostojno pro-

od novo pridošlih članova, koji nisu još sokolski dotorani, dobrim smišljenim postupkom, po uzoru Tirša, stvore disciplinovane sveslovenske falange s jakim zakonom i moralom.

Srećni moramo da budemo kad opažamo da se Sokol evolucionira pravim prosvetnim pravcem, da ne kržlja po uzoru Turnferajna u dvoranama ili vežbalištima gajeći samo gimnastiku. Geslo: više u narod, više prosvete k slobodi, čisto je sokolsko, naše.

I baš radi toga što se ide više u narod, država je jedina, koja mora da budno pazi na ekonomski i kulturni razvoj svog pucanstva, e da se s po jedinog stanovišta, koje može da izgleda relativno dobro, ne dove do toga, da rad donese zle posledice.

Tu je ona snaga, koja mora da doveđe do jednog pisanih zakona, prilagodenog sasme sokolskoj ideji. Taj Zakon mora da bude produkt naših potreba te da ga se ne oseća kao nešto narinuto.

Dinko Pavičić, veteran,

Ogulin.

Raspored koncerta Glazbenе matice u Ljubljani

u proslavu 70-godišnjice Ljubljanskog Sokola

Ljubljanska Glazbena matica priređuje u Ljubljani dne 21. o. m. u dvorani »Unione« svečani koncert u proslavu 70-godišnjice Ljubljanskog Sokola sa sledećim rasporedom:

- 1) Davorin Jenko: Kosovo. Overtura za veliki orkestar. — Izvada Orkestralno društvo Glazbene matice pod vodstvom skladatelja L. M. Škerjanca.
  - 2) Svečani govor. — Govori senator Ivan Hribar.
  - 3) a) Emil Adamić: Mlad junak. b) Ant. Lajović: Zeleni Jurij. c) Jakov Gotovac: Jadovanka za teleutom.
  - č) Stevan Mokranjac: II rukovodstvo srpskih narod. pesama. — Peva zbor Glazbene matice pod vodstvom ravnatelja opere M. Polića.
  - 4) a) Vasilij Mirk: Jutro. b) Ant. Ferster: Razbita čaša. c) Risto Savin: Tehnički vitez. — Peva Slovenski vokalni kvintet.
  - Odmor.
  - 5) Solo-pevanje Pavle Lovšetove, koncertne pevačice iz Ljubljane.
  - a) Zorko Prelovec: Nageljni rdeči.
  - b) Narodna: Ko so fantje proti vasi šli. — Peva Slovenski vokalni kvintet.
  - 7) Slavko Osterc: Celjska romanca za solo, zbor i veliki orkestar. — Izvada pevački zbor Glazbene matice uz pratnju Orkestralnog društva pod vodstvom ravnatelja opere M. Polića.
  - 8) Josip Šuk: U novi život. Svečani sokolski marš. — Izvada Orkestralno društvo i pevački zbor Glazbene matice pod vodstvom ravnatelja opere M. Polića.
- Početak u 20 sati.

Lične vesti

Brat dr. Maks Kovačić, profesor realne gimnazije u Mariboru, član Prosvetnog odbora Saveza SKJ, prosvetar Sokolske župe Maribor i uvaženi saradnik našeg lista, imenovan je za inspektora Ministarstva prosvete. Na ovom zasluženom priznanju odličnom pedagogu, sokolskom i nacionalnom radniku, srdačno čestitamo. Zdravo!

ma ozbiljnog vremena. Naveli smo i razloga, da naše Sokolstvo treba da vode u radu stari, prokušani, energični, radini i sposobni sokolski vodi, osvodećenog i dokazanog sokolskog i nacionalnog osećanja, neprikosnoveni čestitosti i moralu, najbolji medju najradijima. Bude li kormilo u takovim, sokolskim rukama, uvereni smo, da će prebroditi sve teškoće vremena i prilika, u kojima se nalazimo. ēs.

Rosija - Fonsier ♦ društvo za osiguranje i reosiguranje ♦ Beograd

Sednica Saveza slovenskog Sokolstva

Kako javlja »Lidove Novini« u svojem lanku »Češkoslovačko Sokolstvo u 1933 godini«, određeno je, da će se održati već u februaru sednica uprave Slovenskog sokolskog saveza na kojoj će se pretresti pitanje novih načela, na osnovu kojih će se ponovo urediti čitava organizacija ovog saveza. Smatra se naime potrebnim, da se ova reorganizacija izvrši još pre glavne skupštine Saveza, koja će se po svim znacima održati za vreme pokrajinskog sleta našeg Sokolstva u Ljubljani, a gde će se birati također i novo starešinstvo. Naročitu važnost počaje se na biranje novog saveznog starešine po smrti starešine dr. Josipa Šajnera. — Sada vodi poslove starešine njegov prvi zamenik, dr. dr. Adam Zamojski, starešina poljskog Sokolstva, u Varsavi.

Rad češkoslovačkog Sokolsiva

Poznato je, da ČQS izdaje pored svojih zvaničnih organa za članstvo, naraštaj i decu i jedan porodični list, pod imenom »Jas«. Ova familijarna revija izlazi već nekoliko godina i sasvim se je udomaćila među Sokolima. U ovogodišnjem »Jasu« iziće će roman kapetana Voske o revolucionarskoj delatnosti i špijonaškoj službi, koju su Česi izvršili za vreme svetskog rata u prilog i korist Antante. Pa i inače, »Jas« donaša veoma lepe članke iz javnog života, romane, i t. d. — Odbor ČOS zaključio je na svojoj decembarskoj sednici među ostalim, da se votira 50 tisuća Kč za izdanje podrobnog historijata o razvitku češkoslovačkog Sokolstva. — Ove godine priredice se u Pragu 5 i 6 juna Masarikove narodne igre, kao lako — i teškoatletske utakmice, a 9 i 10 sept. Tirševe igre, gde će se pokazati javnosti celokupno telesno vaspitanje u svim pojedinim granama. — Sprema se postavljenje poprsja umrlog starešine dr. Šajnera u dvorištu Tirševog doma. ČOS je stupila u tom pitanju u vezu s prof. Maržatkom. — Sedamdesetgodišnjicu svog sokolskog rada i opstanka proslavila su još društva Karlin, Kutna Hora, dok smo o proslavi društva Brno I već izvestili. Društvo u Blankome proslavilo je ovih dana 40 godišnjicu svog opstanja. — Kod vežbanja u prošloj godini desilo se u ČOS svega 402 ozlede, od njih najviše na vratilu, i to 405. Razume se da je broj ozleda kod vežbi na spravama mnogobrojniji nego kod igara ali se opaža u poslednje vreme porast ozleda i u toj grani. Svega je bilo ozleda kod članova 1488, članica 605, naraštajaca 486, naraštajki 225, muške dece 371, ženske dece 228. Celokupna suma, koju je ČOS isplatila svojim ozledenim pripadnicima kao pomoći iznosi 833.326 Kč, a podelila se na članstvo 641.419, naraštaj 140.484 decu 71.421 Kč.

Prednjaci iz Tirševog doba

Za vreme svesokolskog sleta prošle godine u Pragu sakupili su se i svi još živi saradnici dr. Tirša, njegovi prednjaci iz Praškog Sokola braća Filip Hauptman, Alois Pragr, Josef Hajski, dr. Radin Krejči, Ferdinand Hmelik i Ludvik Krajter. U Pragu sazvao je prosvetni odbor Praškog Sokola na 3 decembra prošle godine sastanak, na kojom su Tirševi saradnici, koji stajuju u Pragu, predavali o sokolskom radu davno minulih doba. Među njima bili su opet br. dr. Radim Krejči i Fil. Hauptman, dalje K. Molaček, Širer i Zeman. Prva trojica govorili su o Tiršu kao Sokolu, br. Širer opisao je njegovu delatnost kako profesora tehnikе, a br. Zeman kao profesora sveučilišta.

Znatno povećavaju. U vazduhu zatvorenih prostorija sadržaj kiseonika opada, a procenat ugljen-dioksida, amonijaka i ostalih štetnih gasova i sastojaka — u prvom redu prašine — raste. Ovo se još više potencira, ako se u prostorijama skuplja veći broj ljudi.

Proizvodnja štetnih gasnih sastojaka u vazduhu dolazi usled disanja, isparavanja tela, raspadanja raznih organskih materijala, t. d. a prašina u zatvorenim prostorijama stvara se većim delom sa površine poda, od sitnih čestica, koje postaju premehaničkom radu, sasuvanjem raznih organskih materija, nečistoće i t. d.

U vežbaonci postoje svi uslovi za kvarenje vazduha i to mnogo više nego na drugom mestu. Vežbači svojim dugotrajnim radom troše više kiseonika

Što je sada s ruskim Sokolstvom?

»Ruski Sokol«, organ jugoslovenskih ruskih sokolskih organizacija, objavljuje u svom uvodniku o petom sveruskom sokolskom saboru u Pragu, da je posle nekoliko dana raspravljanja došlo na spomenutom saboru do nesuglasica između ruskih Sokola, te da je nakon eksodus-a većine društvenih zastupnika, a naročito onih iz Jugoslavije, bilo odglasano, da se sedište Sojuza Ruskog Sokolstva prenese iz Praga u Beograd. Za starešinu je biran br. Roman Drajling, kako je to već u jednom od poslednjih brojeva Sokolskog glasnika i objavljeno. Na osnovu ovih vesti nalazi se sedište ruskog Sokolstva već nekoliko meseci u Beogradu, a međutim bivše starešinstvo u Pragu još uvek koresponduje u ime celokupnog ruskog Sokolstva. Ko ima dakle pravo i gde je zapravo se- še obijaju zidove, vezbanjem na spravama i skakanjem po modracima usitnjavanju njihov sadržaj, kojim su ove napunjene, a na svome odelu i obući unose spoljnju nečistoću. Sve ovo omogućava i povećano stvaranje prašine. Prašina pak prestavlja jedan od najštetnijih sastojaka vazduha, jer pored sastojaka, indiferentnih po čovečije zdravlje (kojih je u ostalom malo u njoj), ona sadrži mnogo više štetnih, a među njima naročito klice raznih bolesti, koje se nalaze u pljuvaci, znoju, lučenju iz nosa i drugim ljudskim sekretima, saslušavanjem prelaze u prašinu i čine njen sastavni deo. Računa se da raznih klica ima po nekoliko hiljada u jednom kubnom metru vazduha.) Kako je vežbač prinuden da svojim dubokim i povećanim disanjem unosi u svoja pluća ovakav nečist vazduh, to je očevidno da se time u

ni sletski dan određen je za 25. juna.
Po sletu projektovana je jednomeseč-
na savezna prednjačka škola.

Lužická Sokolska župa »Lubin« u Lužici

Prošlog meseca održana je sednica župskog starešinstva ove najagilnije lužičko-srpske sokolske župe pod predsedništvom brata Martina Novaka. Ova župa, naiče, počela je pored te-lovežbačkog rada u svim društvima s prosvetnim radom. Sva društva ove župe proslavila su veoma svečano stogodišnjicu rođenja dr. Miroslava Tirša, a sva ta društva također veoma uspešno odbijaju sve nemačke nавale. U župu Lubin stupila su dva društva, Denji Vujezd i Komorov, koja su dosada bila izvan župe. Ova dva društva trebala su da tvore treću župu, ali posle zaključka saveznog starešinstva odustalo se je privremeno od te namere. Mnogo štete nanela je i sokolskim društвима, kao svim drugim organizacijama u Nemačkoj, velika besposluka. To se vrlo jako opaža i u nemačkom Turnerstvu, o kojoj smo činjenici već u poslednjem broju doneli noticu. Brat Martin Maksa održao je na sednici veoma poučno predavanje o životu po sokolskim društвима i o uzrocima i povodima raznih malih kriza po jedinicama. Većina sokolskog članstva ipak je već toliko sokolski vaspitana, da ustraje i unatoč bede i besposlice u sokolskim redovima. Iste pojave utvrđene su i u susednoj župi Čišinjskog, ali postoji opravdana nada, da neće ni tamo, zbog vanredno teških privrednih prilika, zapeti sokolski rad.

Oblik. — Najbolji oblik za vežbaonicu je pravougaonik, čije strane stoje u сразмери 3 : 2. Ona mora biti toliko prostrana, da na svakog vežbača dođe najmanje 5 kvad. m. poda i 20 kub. m. prostora. Zato manje sale od 20×10 nisu podesne za vežbaonicu. S obzirom na potrebnu kubaturu, kao i smeštaj sprava, vežbaonica mora imati najmanje 6—7 metara visine; jer i samo vežbanje na vratilu zahteva gotovo visinu od 5 metara. Svište visoke sale pak teško se greju.

Pod. — Pod u vežbaonici treba da je ravan, nešto elastičan, ali ne suviše gladak. Najbolji je pod od tvrdog drveta, koje je predhodno više puta natopljeno vrelim uljem; daske poda treba da su prema dužini sale, po prečno ili dijagonalno postavljene (parket). Preporučuje se za vežbaonice dupli pod: dole od mekog a gore od tvrdog drveta (Njegovan). Pod od mekog drveta lako se usled vežbanja truni, što stvara prašinu; u njemu se lako prave udubljenja, što ometa održavanje čistoće. Za pod u vežbaonici uzima se u obzir i pluta, koja se pokrije sa 7 mm. debelim linoleumom; linoleum je veoma podesan za čišćenje, elastičan je, ali je skup, klizav i hladan. **U** podu ne sme biti pukotina i rupa; sastavni delovi treba da su čvrsto medusobno spojeni, tako da se između njih ne može skupljati prašina.

biva više svetlosti. Nisko postavljeni prozori mogu biti uzrok raznim povredama, a sem toga vežbači su pored niskih prozora izloženi većem gubitku topote. Prozore ne treba uvući u »niše«, jer ove sprečavaju velikom delu svetlosti ulazak u salu. Zbog veličine i dubine vežbaonice bolje je postaviti prozore na više strana, a ne samo na jednoj. Prozori na suprotnim stranama igraju veliku ulogu prilikom provetrvanja. Treba podesiti da se što više prozora može otvarati, kao i da za vreme same vežbe, bez štete po vežbače, mogu poslužiti za ventilaciju vežbaonice. Na prozorima bez potrebe ne treba stavlјati nikakve zavese ili ukrase.

Osvetljenje. — Za veštačko osvetljenje vežbaonice najbolje je električno, jer su kod ovoga štetni produkti sagorevanja neznatni. Ako se mora upotrebiti, koje drugo sredstvo (petroleum, svetleći gas ili acetilen) onda se treba postarat, da se pomoću odvodnih cevi štetni produkti, koji pri sagorevanju nastaju i mogu kvariti vazduh, izvedu napolje. Svetlost treba tako podešiti, da ne baca senku, niti da ima refleksa, jer ovo smeta pri vežbi. Štitove na svetiljkama treba izbegavati, jer se na njima zadržava prašina. Pri postavljanju svetiljki voditi računa da su dovoljno visoke i ne smetaju vežbačima.

Ventilacija. — Naročitu pažnju treba obratiti na ventilaciju vežbaonice. Prirodno provetrvanje, s obzirom na veliki broj vežbača i prirodu vežbi, nije dovoljno. Najbolje je da su prozori tako podešeni da jedan njihov deo može stalno stojati otvoren, a da vazdušno strujanje ne smeta vežbačima. U ovu svrhu služe najbolje prozori, čija se gornja krila otvaraju oko horizontalne osovine, ili se mesto stakla na jednom krilu stave žaluzine ili kapci, koji se pomoću lanca lako pomeraju. Ventilacija se u ovim slučajevima vrši pomoću razlike spoljne i unutrašnjeg pritiska. Gde ventilacija

nje temperature. Gde ventilacione prilike nisu dobre, zbog rđavo postavljenih prozora ili nedovoljnog vazdušnog strujanja, moraju se postaviti ventilatori, kojih ima raznih oblike i modela. Kad nema časova vežbanja, prozori na vežbaonici treba da su uvek široki otvoreni. Najbolje se provetranje u tome slučaju vrši pomoću promjene, t. j. unakrsno otvorenih prozora i vrata. Korisno je izbegavati priredivanje raznih skupova, zabava i t. d., u vežbaonici.

Ogrev. — Zagrevanje vežbaonice treba da bude tako podešeno, da se svi krajevi ravnomerно greju. U ovu svrhu najbolje je parno grejanje, jer se cevi ravnomerно zagrevaju i mogu se postaviti po svima delovima vežbaonice. I zagrevanje toplim vazduhom je dobro, samo je vazduh u prostoriji suh. Zagrevanje pećima već je lošije, ali ipak za vežbaonicu dolaze više u obzir peći od kaljeva cigala i kamena, nego metalne peći, koje su više zrače. Sredinu čine irske peći, koje zbog sloja šamota manje zrače, a duže greju. Peći treba da su podešene da se spolja lože, te da se materijal za gorivo ne unosi u vežbaonicu. Održavanje čistoće peći također je od velikog higijenskog značaja.

Vežbaonica ne sme biti ni jak pregrijana ni hladna; toplota treba da iznosi oko 15° C. Ali zato nuzgredno prostorije, svlačionice, hodnici, kloze itd., treba da su dovoljno topli (Svršće se)

Dr. Milorad I. Feliks — Beograd

Saradnja škole na kulturnom podzaru sela putem Sokolsiva*

(Svršetak.

prizemlju, a ako je pored letnjeg vežbališta ne treba je suviše izdignuti (oko 20 cm) radi lakše veze sa vežbalištem (prenos sprava i t. d.). Podzemne-suterenske-prostorije treba izbegavati, jer su mračne i ne mogu se dobro provetrvati; ali se dopušta da se vežbaonica spusti za jedan metar ispod nivoa ostalih prostorija, da bi se mogla postići njena dovoljna visina. U Americi vežbačke su sale smeštene neposredno pod krov, čime se postiže veća čistoća vazduha i više svjetlosti.

Dosadanje telesno vežbanje (gimnastika) otpala bi kao poseban predmet i bila bi potpuno zamjenjena sokolskim simboličnim vežbama, igrama i narodnim utakmicama. Javni nastupi vršili bi se godišnje dva puta i to »Veliki letni na Vidovdan«, u prirodi i na »mali zimski dan« prvog decembra, na dan ujedinjenja u školskoj zgradbi ako nema sokolskog doma. Ti nastupi bili bi obligatni. Na njima bi se davale još i druge tačke, a specijalne sokolske takmičenja u izvadjanju na

Kod podzemnih prostorija, pa i onih, čiji je pod ispod zemljine površine postoji mogućnost stvaranja vlage u zidovima; pa čak rđavo zidane i nedovoljno od vlaže zaštićene zgrade iznad zemljine površine mogu biti vlažne, čemu još vlažno zemljiste, nedovoljno isušivanje, atmosferne prilike dosta doprinose. Takve vlažne prostorije, razume se, ne smeju se ni pod kakvim uslovima upotrebiti za vežbanicu. U vlažnoj prostoriji telo gubi mnogo više od svoje toploće nego inače: odaavanje vodene pare iz tela je zbog vlage smanjeno, što utiče nelagodno na čovečiji organizam. Vlaga potpomaže razvijanje klica raznih bolesti i stvara bud (plesan) po zidovima i na predmetima u prostoriji. Vazduh je u vlažnim prostorijama težak i hladan, te oteža pravilno dihanje. Vlaga najzad kvari nameštaj, odele i sve predmete, koji se u takvim prostorijama nalaze.

Dosadanje telesno vežbanje (gimnastika) otpala bi kao poseban predmet i bila bi potpuno zamenjena sokolskim simboličnim vežbama, igrama i narodnim utakmicama. Javni nastupi čaka ili kojeg drugog korisnog drveća obavljao bi se ranim prolećem na označenom javnom ili proizvoljnom vlastitom mestu i služio bi za spomen sokolovanja u školi pojedincima ili čitavim društvenim skupinama.

Mali Sokolići učili bi još u osnovnoj školi sokolsku administraciju. Pod kontrolom Sokola — nastavnika(ce) vodili bi imenovani funkcioneri spiskove članstva, beleške o posećivanju vežbi, evidenciju o sokolskom inventaru i t. d. sve u propisnoj formi, što bi kasnije dobro poslužilo kod vodenja sokolske čete na selu, gde će funkcioneri, uz učitelja, biti većinom iz redova

II

lića sela« i verno vodila i čuvala. Ovakav školski sokolski podmladak imao bi još dva svećana dana u godini: »Dan pregleda zdravlja« i »Dan sadenja spomen-vočaka«. Dan pregleda obavljao bi obligatno najbliži lekar. Onski sokolski podmladak i pregledom ustanovio svakom pojedinom stanje zdravlja (obim grudi, težinu, visinu i t. d.). Taj lekarski nalaz bio bi kao podloga u narednoj godini, a od godine u godinu bio bi opet merilo telesnog razvitka pojedinca. Dan sadenja vo-

Sokolske čete na selu

Organizovanje sokolskih četa na selu na današnji način nije najpodesniji i, po mome skromnom mišljenju, ne može doneti trajnog uspeha ni postići one svrhe, koju je zakon o osnivanju Sokola kraljevine Jugoslavije istakao. Današnje su sokolske čete osnovane su na brzu ruku. One retko žive svojim životom, već obično služe kao brojni nadopunjak obližnjim sokolskim društvima, a to nije dobro. Sokolska četa na selu treba da bude svečan, ali i ujedno i svakom pogledu

* Vidi »Sok. glasnik« br. 51 od 22 decembra 1932.

